

Rola europejskich szkół zdrowia publicznego w czasie wojny: oświadczenie ASPHER w sprawie wojny z Ukrainą

28 lutego 2022 r.

Autorzy

Lisa Wandschneider¹, Yudit Namer¹, Nadav Davidovitch², Dorit Nitzan², Robert Otok³, Lore Leighton³, Carlo Signorelli³, John Middleton³, Jose M Martin-Moreno⁴, Laurent Chambaud⁵, Henrique Lopes⁶, Oliver Razum^{1,*}

¹Bielefeld University, School of Public Health, Department of Epidemiology and International Public Health, Bielefeld, Germany

²Ben-Gurion University of the Negev, School of Public Health, Be'er Sheva, Israel

³The Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER), Brussels, Belgium

⁴ASPHER Honours' Committee and University of Valencia, Medical School and INCLIVA, Department of Preventive Medicine and Public Health, Spain

⁵EHESP School of Public Health, Rennes, France

⁶Catholic University of Portugal, Healthcare Sciences Institute, Unit of Public Health, Portugal

* Autor korespondujący: oliver.razum@uni-bielefeld.de

Z wersji angielskiej przetłumaczyła Monika Koiszewska, Zakład Zdrowia Publicznego i Medycyny Społecznej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Polska.

Wandschneider L, Namer Y, Davidovitch N, Nitzan D, Otok R, Leighton L, Signorelli C, Middleton J, Martin-Moreno JM, Chambaud L, Lopes H and Razum O (2022) The Role of Europe's Schools of Public Health in Times of War: ASPHER Statement on the War Against Ukraine. *Public Health Rev* 43:1604880. <https://doi.org/10.3389/phrs.2022.1604880>

Wojna ma niszczycielski wpływ na zdrowie ludności. Konsekwencje wojny są wielowymiarowe, wpływają na życie społeczne i infrastrukturę zdrowotną, a także na zdrowie środowiskowe. Wraz z natychmiastowymi i długoterminowymi skutkami dla zdrowia fizycznego i psychicznego wszystkich zaangażowanych osób, konsekwencje wojny mają największy wpływ na grupy osób wrażliwych i zmarginalizowanych [1-3]. Ponadto wojna i konflikty zbrojne przesiedlają przymusowo ludzi, stwarzając dodatkowe problemy ze zdrowiem publicznym podczas przesiedleń, ucieczki i/lub migracji. Stowarzyszenie Szkół Zdrowia Publicznego (ASPHER) przypomina atakującemu wojsku o ich obowiązku wobec prawa humanitarnego Organizacji Narodów Zjednoczonych i rezolucji WHO w sprawie ataków na opiekę zdrowotną [4], która ma na celu zapewnienie, że podstawowe

usługi zdrowotne ratujące życie, w tym zdrowie publiczne, są świadczone ludności dotkniętej sytuacjami kryzysowymi, nieskrępowanej żadną formą przemocy lub przeszkód.

Zdrowie publiczne stosuje podejście pro-pokoju, jak ASPHER nakreślił wcześniej w dokumentach przedstawiających stanowisko dotyczące wydarzeń, takich jak łamanie praw w Turcji wobec pracowników służby zdrowia, po ich stanowisku przeciwko operacji wojskowej w Afrin [5, 6], konfliktowi izraelsko-palestyńskiemu [7] oraz roli szkół zdrowia publicznego (SPH) w budowaniu pokoju [8]. W związku z tym, ASPHER zdecydowanie potępia działania wojskowe przeciwko Ukrainie, które pochłonęły ludzkie życie i zniszczyły infrastrukturę cywilną. Solidaryzujemy się z narodem ukraińskim, a także z obywatelami rosyjskimi o odmiennych poglądach, którzy sprzeciwiają się tej agresji wojskowej. ASPHER wyraża najgłębsze zaniepokojenie wpływem wojny na zdrowie i poczucie bezpieczeństwa narodu ukraińskiego i innych potencjalnych ofiar, a także społeczeństwa europejskiego i międzynarodowego.

Szkoły Zdrowia Publicznego są podmiotami zdolnymi do wspierania społeczeństwa obywatelskiego krytycznymi umiejętnościami i kompetencjami podczas konfliktu. Ponadto SPH są głównym partnerem krajowych i międzynarodowych organizacji zdrowotnych. ASPHER, jako sieć reprezentująca SPH i instytucje szkolące w zakresie zdrowia publicznego w Europie od ponad 50 lat, jest wiarygodnym źródłem wiedzy, solidarności, wsparcia i sojuszu dla SPH i pracowników służby zdrowia we wszystkich dotkniętych krajach. Kierując się zasadami budowania pokoju [8], ASPHER podejmuje następujących pięć powiązanych działań:

1) *Odkrywanie i rozpowszechnianie faktów*: ASPHER tworzy łatwo dostępne mapy wiedzy, kompetencji i umiejętności, które są ważne dla SPH i pracowników służby zdrowia w warunkach konfliktu i wojny. Wśród nich są reagowanie kryzysowe i działania obejmujące kwestie środowiskowe i infrastrukturalne; systemy nadzoru zdrowia publicznego i sprawozdawczości w strefach konfliktu; zdrowie uchodźców i migrantów; zarządzanie pandemią Covid-19 [9]; inne choroby zakaźne, które pojawiają się w wyniku zniszczenia infrastruktury; skoordynowane wysiłki z personelem wojskowym na rzecz interesów zdrowia publicznego; przegląd protokołów i kompetencji w zakresie nagłych zagrożeń radiacyjnych, wybuchu jądrowego lub wycieków jądrowych oraz sposobów ochrony zdrowia ludności w takich sytuacjach. Aby wspierać skuteczne wdrażanie tych kompetencji i umiejętności, ASPHER wzmacnia istniejącą współpracę w ramach sieci SPH poprzez dzielenie się programami współpracy naukowej, wymianą naukowców, kształceniem na odległość i innymi formami szkolenia cyfrowego w sytuacjach kryzysowych, pomocy i doradztwa naukowego dla organów ds. zdrowia, decydentów i innych podmiotów krajowych lub europejskich lub międzynarodowych, takich jak Klaster Zdrowia Organizacji Narodów Zjednoczonych na Ukrainie.

2) *Dyplomacja, mediacja i transformacja konfliktów*: ASPHER rozpoczął i będzie nadal mobilizował i łączył SPH i partnerów ze zdrowia publicznego z obszarów dotkniętych wojną i sąsiednich, aby pomóc w utrzymaniu dialogu między SPH w celu skutecznej i odpowiedniej reakcji na wyzwania związane ze zdrowiem publicznym. Ponadto ASPHER da przestrzeń dla głosów z Ukrainy i osobom najbardziej dotkniętym akcją wojskową, aby mogli podzielić się swoimi doświadczeniami za pośrednictwem kanałów komunikacyjnych Stowarzyszenia, np. w comiesięcznych biuletynach i w platformach mediów społecznościowych.

3) *Solidarność i wsparcie*: Szczególna uwaga zostanie zwrócona na mobilizację praktycznych sieci wsparcia dla Ukraińców i mieszkańców Ukrainy. Po pierwsze, obejmuje to przyjmowanie naukowców i uczniów zagrożonych w szkołach członkowskich ASPHER. ASPHER odgrywa aktywną rolę w łączeniu

dotkniętych naukowców, ułatwiając wymianę z SPH, którzy mają doświadczenie w przyjmowaniu zagrożonych naukowców i zapewniając zasoby potencjalnym organizacjom partnerskim (np. Scholars At Risk, Scholar Rescue Fund, CARA w Wielkiej Brytanii, Philipp Schwartz Initiative w Niemczech, PAUSE we Francji). Po drugie, ASPHER zmobilizuje swoją wiedzę specjalistyczną w zakresie zdrowia uchodźców, aby wspierać państwa, które prawdopodobnie będą przyjmować dużą liczbę uchodźców, potencjalnie przez dłuższy czas. Takie wysiłki obejmą również solidarne działanie z ujawniającymi się działaczami pokojowymi w Rosji.

4) *Wykorzystanie nadrzędnych celów związanych ze zdrowiem*: Aktywne monitorowanie i dokumentowanie naruszeń praw człowieka z prawdopodobnymi konsekwencjami złego stanu zdrowia i zahamowania jego rozwoju.

5) *Sprzeciw i brak współpracy*: ASPHER podtrzymuje swoje stanowisko, że będzie sprzeciwiać się wszelkim działaniom podważającym budowanie pokoju i nie będzie współpracować z instytucjami, które są związane z łamaniem praw.

Aby skutecznie koordynować te działania, ASPHER postanowił utworzyć grupę zadaniową[†] monitorującą wpływ zdrowia publicznego na Ukrainie, mającą na celu zapewnienie solidnych podstaw do zapobiegania, gotowości i reagowania na konflikty zbrojne.

Podjęcie tych działań jest naturalną kontynuacją misji ASPHER polegającej na promowaniu "zdrowych i pokojowych społeczeństw" opartych na wartościach odpowiedzialności społecznej i sprawiedliwości zdrowotnej. Ujęcie tej sytuacji w ramy zdrowia publicznego rozszerza uwagę poza bezpośrednio medyczne i humanitarne aspekty konfliktu. Choć są one niezwykle ważne, nie wystarczą. Należy zająć się społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi uwarunkowaniami zdrowia, aby stworzyć trwałą reakcję "Jedno zdrowie" (ang. One Health), wzmacniając lokalne zdolności z wrażliwością na potrzeby społeczności lokalnych. ASPHER wzywa swoich członków, partnerów, sojuszników i sieci do wspierania tych działań i przyłączenia się do wysiłków w ostatecznym celu, jakim jest skuteczna reakcja zdrowia publicznego na wojnę z Ukrainą.

[†] Grupy task force są otwarte dla wszystkich szkół ASPHER. Skontaktuj się z sekretariatem ASPHER mailem office@aspher.org jeśli przedstawiciel (przedstawiciele) Twojej instytucji chce wnieść swój wkład.

ASPHER zaprasza naszych członków do opracowania tłumaczeń tego oświadczenia w celu szerokiego rozpowszechnienia w języku angielskim i językach lokalnych.

Potwierdzenia

ASPHER pragnie wyrazić uznanie i podziękować wszystkim członkom, którzy przyczynili się do opracowania tego oświadczenia.

Bibliografia

1. Sheather J. (2022). As Russian troops cross into Ukraine, we need to remind ourselves of the impact of war on health. *BMJ*, 376, o499. <https://doi.org/10.1136/bmj.o499>
2. Levy BS, Sidel VW. (2008). *War and Public Health*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195311181.001.0001>
3. Levy BS, Sidel VW. (2016). Documenting the Effects of Armed Conflict on Population Health. *Annual Review of Public Health*, 37, 205-18. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-032315-021913>

4. World Health Organization. (2012). World Health Assembly Resolution 65.20: WHO's response, and role as the health cluster lead, in meeting the growing demands of health in humanitarian emergencies. Geneva. Retrieved from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/80494/A65_R20-en.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Razum O, Barros H, Buckingham R, Codd M, Czabanowska K, Künzli N, Lyubomirova K, Otok R, Signorelli C, Middleton J. (2019). Is war a man-made public health problem? *The Lancet*, 394(10209). [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(19\)31900-2](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(19)31900-2)
6. The Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER). (2019). ASPHER considers war as a “man-made public health problem”. https://www.aspher.org/download/247/aspher-statement_tma_final.pdf
7. Middleton J. (2021). ASPHER President's message - a bridge for peace. The Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER). <https://www.aspher.org/articles,4,118.html>
8. Namer Y, Wandschneider L, Middleton J, Davidovitch N, Razum O. (2021). How can Schools of Public Health Actively Promote Peace? *Public Health Reviews*, 42, 1604459. <https://doi.org/10.3389/phrs.2021.1604459>
9. Quinn VJ, Dhabalia TJ, Roslycky LL, Wilson VJ, Hansen JC, Hulchiy O, Golubovskaya O, Buriachyk M, Vadim K, Zauralsky R, Vyrva O, Stepanskyi D, Ivanovitch PS, Mironenko A, Shportko V, McElligott JE. (2021). COVID-19 at War: The Joint Forces Operation in Ukraine. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, 1-8. <https://doi.org/10.1017/dmp.2021.88>